

УДК 721.011

канд. арх. В.Г. Топорков, Я.Ю. Кузнецова,
Полтавський національний технічний
університет імені Ю. Кондратюка

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ЩО ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМФОРТНИХ УМОВ НА ЗАЛІЗНИЧНИХ ВОКЗАЛАХ

Розглядається питання комплексного забезпечення комфортних умов перебування людей на залізничних вокзалах. Архітектурне середовище оцінюється з точки зору п'яти основних почуттів людини.

Ключові слова: *комфорт, комплексний підхід.*

Постановка проблеми. Рівень обслуговування пасажирів залізничного транспорту не в останню чергу визначається умовами перебування людей на вокзалах. Комфортні умови сприяють додатковому залученню пасажирів до пересування цим видом транспорту, що важливо в умовах жорсткої конкуренції з автомобільним та повітряним транспортом. Поняття комфорту для різних типів будинків має свої особливості. В повній мірі це стосується і вокзалів. Маючі спільні риси з такими громадськими будинками, як автовокзали, аеропорти, річкові та морські вокзали, вокзали залізничні мають свої специфічні риси. Технічний прогрес на залізничному транспорті призводить до поступового ускладнення планувальної структури та інженерного обладнання вокзалів, що наближає їх до рівня обслуговування в аеропортах, зберігаючи при цьому їх специфіку.

Накопичення знань в галузі фізіології та психології людини потребує періодичного уточнення поняття комфорту та умов перебування в архітектурному середовищі, дозволяючи поступово підвищувати цей рівень.

В купі з технічним прогресом рухомого складу та інженерно-технічного забезпечення функціонування залізничних вокзалів, виникає потреба в постійному оновленні нормативної бази для проектування, будівництва та експлуатації об'єктів такого типу. В цих умовах, важливо розглядати всі питання функціонування та інженерного забезпечення вокзалів комплексно, як єдиного цілого, а також як невід'ємної частини міського середовища. Процеси пов'язані із залізничним транспортом особливо ускладнені на великих вокзалах, що вимагає розгляду таких об'єктів в першу чергу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Дослідження виконано згідно з планом науково-дослідницьких робіт кафедри дизайну архітектурного середовища та містобудування ПолтНТУ ім. Ю.Кондратюка.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти формування та функціонування вокзалів розглянуті в роботах В.М.Батирєва, К.Херцєга, І.Г. Явейна, І.В. Древаль [1-4] та ін. Однак, комплексний підхід до створення комфортних умов при користуванні залізничним транспортом в цілому та безпосередньо на залізничних вокзалах ще не сформований в повній мірі.

Мета статті – розглянути та виявити фактори, що впливають на створення комфортних умов в процесі користування залізничним транспортом, знайти особливості діючих факторів та їх специфічні риси, що дозволить розробляти рекомендації по удосконаленню проектування, будівництва та експлуатації вокзалів.

Виклад основного матеріалу. Американський архітектор Р. Нейтра визначив психофізіологічний комфорт, як комплекс оптимальних станів зорової, рушійної та інших психофізіологічних систем людини. З цієї точки зору доцільно поглянути на всю проблематику пов'язану із забезпеченням комфорту на залізничних вокзалах.

Перебування пасажирів в приміщеннях вокзалу є лише частиною того шляху, який вони долають перш ніж потраплять на потяг (рис.1). Кожен з етапів на цьому шляху має свої особливості та фактори впливу на пасажирів, а також засоби забезпечення зручностей та загального комфорту. Так, якщо на першому етапі на зручність та комфорт пасажирів впливають технічні характеристики транспортного засобу, яким він пересувається до будівлі вокзалу, то на другому етапі умови пішохідного руху по привокзальній площі, а на третьому можливість орієнтації та пересування в межах будівлі вокзалу і так далі. Кожен з цих етапів може бути підданий аналізу з точки зору забезпечення комфорту та оцінки його людиною. Безпосередньо архітектори мають відношення тільки до окремих етапів, де і концентрують свою увагу.

Рис. 1. Основні етапи на шляху пасажирів залізничного транспорту до потягу

Розглядаючи другий етап на шляху пасажирів можна виділити такі фактори впливу на нього: погодні умови; відстань від зупинки до будівлі вокзалу; наявність перешкод при перетині привокзальної площі; характер

покриття поверхонь пішохідної зони; умови орієнтації на площі та ін. Виходячи з особливостей вказаних факторів є можливість сформулювати вимоги що до забезпечення комфортних умов для пасажирів, а потім пропонувати заходи по забезпеченню цих умов. До характеристик факторів другого етапу можна віднести: складні погодні умови (наявність опадів); відстань до будівлі вокзалу; перетин шляху з транспортними засобами та пішохідними шляхами; якість покриття пішохідної частини площі; ступінь виявлення головного входу в будівлю вокзалу.

Виходячи з вище означеного можна сформулювати вимоги до другого етапу на шляху руху пасажирів: висадка і посадка на громадський транспорт повинна відбуватися в зоні захищеній від опадів (під навісами, або, для електротранспорту, в спеціальному приміщенні), а зони висадки і посадки розділені; відстань від зупинки до будівлі вокзалу мінімізується; поверхня покриття пішохідної зони площі повинна бути не слизькою навіть в разі потрапляння на неї вологи, а в осінньо-зимовий період мати систему нехімічної очистки (підігрів тощо); перетин пішохідних потоків на площі зводиться до мінімуму; простір площі забезпечується засобами інформації розмір та місце розташування яких зручне для всіх категорій пасажирів.

Наступний етап пов'язаний із перебуванням людини безпосередньо в приміщеннях залізничного вокзалу. На комфортний стан пасажирів впливає цілий набір факторів (рис. 2).

Ретельний аналіз факторів діючих на людину в приміщеннях вокзалу дає можливість сформулювати вимоги до їх параметрів та технічних характеристик. Підвищення комфорту стає можливим завдяки підвищенню технічних параметрів, як окремих систем, так всього їх комплексу в цілому. Стратегічним напрямом удосконалення систем вокзалу є надання їм якостей, що дозволяють більш гнучко реагувати на потреби людей, перехід від узагальнених параметрів до персоналізованого урахування потреб окремої людини. Сьогодні ще важко в деталях уявити конкретні рішення, але вже зрозуміло, що людина перебуваючи в громадській будівлі повинна відчувати себе так, ніби будинок побудовано персонально для неї.

На рис. 3 можна бачити, що окремі напрями створення комфорту ще не охоплені нормативною базою, а це створює умови для розгортання наукових та інженерно-технічних пошуків в цьому напрямку.

На останні два етапи руху пасажирів – рух вздовж платформи та посадка на потяг – діють такі фактори, як конструктивні особливості рухомого складу; погодні умови; характер покриття поверхонь перонів; умови орієнтації на перонах та ін. Можна бачити співпадіння окремих чинників з другим етапом. До особливостей діючих на цьому етапі факторів можна віднести – значну

довжину потягів і як наслідок необхідність пересування вздовж перонів. Підвищенню комфорту при посадці на потяг сприяють відповідні заходи – накриття всіх перонів навісами (загальним, або окремими); збільшення виходів на перони; забезпечення необхідної ширини перонів по всій довжині та ін.

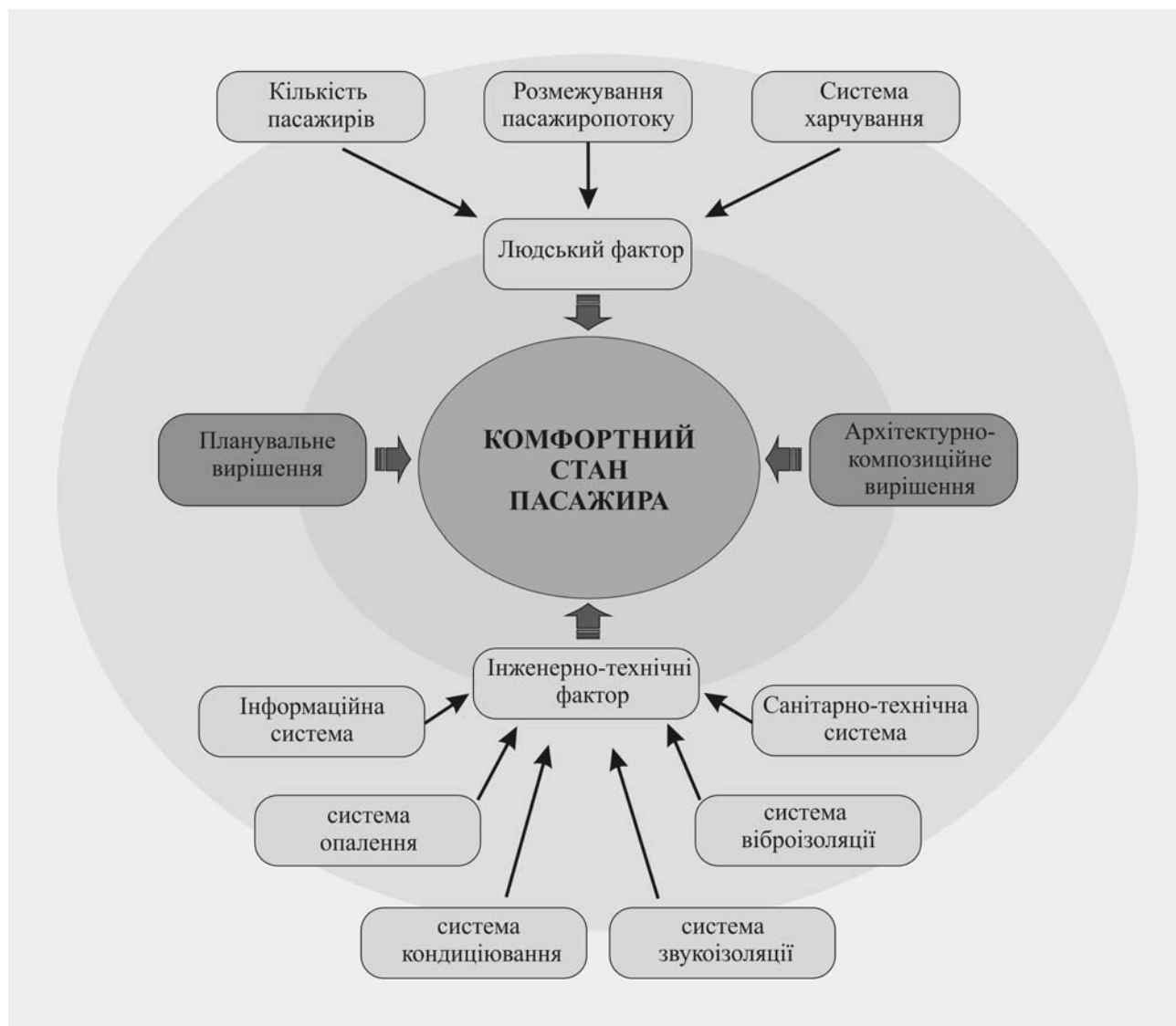

Рис. 2. Фактори, які впливають на комфорт перебування людей в приміщеннях вокзалу

Висновки. Проведене дослідження дає можливість зробити наступні висновки:

- сучасний стан вітчизняних залізничних вокзалів по багатьох параметрах не відповідає вимогам комфорту пасажирів, в чому вони значно відстають від закордонних;
- подальше підвищення комфорту на залізничних вокзалах значною мірою залежить від удосконалення нормативної бази проектування та експлуатації будинків цього типу.

Рис. 3. Параметри окремих факторів архітектурного середовища, що формують комфортні умови для людини

Перспективи дослідження становлять питання функціональної та об'ємно-просторової структури залізничних вокзалів, архітектурно-композиційних та художньо-образних особливостей вокзалів, розширення та удосконалення нормативної бази проектування залізничних вокзалів.

Література:

1. Батирев В.М. Вокзалы / В.М. Батирев – М.: Стройиздат, 1988. – 216 с.
2. Херцег К. Проектирование и строительство автобусных и железнодорожных станций: Пер. с венг. В.М.Беляева; Под ред. Г.Е.Голубева / К. Херцег – М.: Стройиздат, 1985. – 318 с.
3. Явейн И.В. Архитектура железнодорожных вокзалов / И.В. Явейн – М.: Всесоюз. Акад. Архитектуры, 1938. – 304 с.
4. Древаль И.В., Макаренко А.В. Архітектурно-містобудівне формування привокзальних площ сучасного міста / И.В. Древаль, А.В. Макаренко // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып.67. – К.: Техніка, 2009. – С.25-30.
5. Рекомендации по проектированию вокзалов. ЦНИИП градостроительства – М.: 1997. –73 с.

6. Лінда С.М. Архітектурне проектування громадських будівель і споруд / С.М. Лінда – Львів: 2010. – 608 с.

Анотация

Рассмотрен вопрос комплексного обеспечения комфортных условий пребывания людей на железнодорожных вокзалах. Архитектурная среда оценивается с точки зрения пяти основных чувств человека.

Ключевые слова: комфорт, комплексный подход.

Annotation

The question of complex providing comfortable conditions of stay people at railway stations is considered. The architectural environment is estimated from the point of view of five main feelings of the person.

Keywords: comfort, complex approach.